

Predstavljen zbornik o Stanislavu Gezi Milošiću, pjesniku gradišćansko-hrvatskoga porijekla

STANISLAV GEZA
MILOŠIĆ

Prigodnik u povodu
50. obljetnice Hrvatskog proljeća u
Slavonskom Brodu (1971–2021)

Uredio:
Ivan Stipić

Pri prezentaciji knjige »Stanislav Geza Milošić« u Slavonskom Brodu, 21. decembra 2021. ljeta je predstavljen zbornik »Stanislav Geza Milošić«; u sveučilištu s liva: Dunja Vanić, novinarka; Ivan Medved, predsjednik Ogranka Matice hrvatske; Mirko Čurić, predsjednik Društva hrvatskih književnika; Ivan Stipić, urednik zbornika *foto: ostović*

nije zabranjeno djelo udruzi. Kao i mnogim drugim članom Matice išlo je i Milošiću. Pozvan je na „informativni razgovor“ u policiju i pretresli su mu stan. Konačno zgubio je zaposlenje kao novinar, jer je tretiran kao zavjerenik/urotnik (*Verschwörer*). Tako je morao, kao i mnogi drugi Hrvati, po-

tražiti egzistenciju izvan domovine i to u emigraciji u Nimškoj.

Kulturna izdavačka društva Slavnskoga Broda odlučila su se ovo 50. jubilaro ljeta obilježiti tiskanim zbornikom, ki neka prikazuje djelovanje Stanislava-Geza Milošića kao simbol za sve žrtve i političke iseljenike, emigrante. ➔

21. decembra 2021. lj. predstavljen je na Sveučilištu u Slavonskom Brodu prigodnik (zbornik) »Stanislav-Geza Milošić« prilikom 50. obljetnice Hrvatskoga proljeća u Slavonskom Brodu (1971.-2021.), ki je priredio prof. Ivan Stipić, peljač Sveučilišne knjižnice Slavanski Brod. U zborniku se nalazu i dva teksti o pjesniku, ke je pisao autor ovoga članka („Sve već se cijeni djelo Stanislava Geze Milošića u Hrvatskoj“ kot i »Stanislav Geza Milošić (1926.-1981.)« Ov nazadnje spomenuti tekst, ki sam pisao prilikom 30. obljetnice smrti pjesnika u PANONSKOM LIETOPISU 2011. kot i pjesmu „Gradište u pohode“, donášam istaknuti nekoliko misli o ovom opširnom djelu iz predgovora glavnoga urednika Ivana Stipića.

BEČ/ŽELJEZNO – Hrvatsko protuliće (1971.), ko je ondašnja komunistička vlast Jugoslavije nasilno ugušila, imalo je cilj osigurati veća ekonomska, kulturna i politička prava Hrvatom u okviru tadašnje savezne države. Posljedice represije su se dugoročno, sve do raspada ondašnje Jugoslavije, negativno odrazile na mnoge pojedince, kao na primjer na Stanislava Gezu Milošića, ali i na kulturne institucije hrvatskoga naroda, kao na Maticu hrvatsku. Cilji Matice hrvatske, ka je u hrvatskom društvu svenek uživala visok ugled, bili su briga i skrb o vlastitom jeziku kao i njegovanje nacionalne književnosti, umjetnosti i znanosti. Djelovanje Matice u Slavonskom Brodu pridoneslo je razvoju lokalne kulture. Organiziranje različnih programov, izdavanje knjig i velik porast članov obećavali su nova slavna vrimena, dokle 1972. ljeta

STANISLAV-GEZA MILOŠIĆ
DOMOVINA HRVATA
SONETNI VIJENAC

► Zbornik podijeljen je na pet tematskih cjelin. Po uvodnom tekstu Đure Vidmarovića „*Geza Milošić u vremenu i prostoru*“ (ov članak vrlo je zanimljiv za nas gradišćanske Hrvate, zato donošam odlomak teksta malo kasnije, *op. autora*) je u prvoj cjelini predstavljen dio njegovoga pjesničkoga opusa vezan uz Slavoniju. Drugi dio donša pjesme Gradišću, domovini svojega oca. Potom kao posebni odlomak dolazi njegovo glavno djelo, sonetni vijenac »*Domovina Hrvata*«. Četvrti blok donosi, do sada u Hrvatskoj još nigdir objavljen kjiževni i novinarski prilog, ki je nastao u emigraciji. Zadnji dio opisuje autora, njegovo djelo, politički angažman i životnu sudbinu. U Nimškoj priključio se je hrvatskoj emigraciji, ali onoj live orijentacije. Novine *HRVATSKA POLITIKA* osobno je uređivao, a u novina *HRVATSKA PRAVDA* i *SOCIJALISTIČKA HRVATSKA* je suradjivao. Vidmarović u svojem članku piše, da „*Geza Milošić pokazuje svojim djelom kako je moguće biti lijevičar i hrvatski nacionalist*“.

Izdavatelji/nakladnici Slavenskoga Broda s ovom monografijom želju se spomenuti na pjesnika Milošića, na 50. obljetnicu Hrvatskoga protulića i na težak položaj hrvatskoga naroda u komunističkoj Jugoslaviji. Takaj želju obilježavati, označiti 50. obljetnicu tiska sonetskoga vijenca »*Domovina Hrvata*« kao i 40. obljetnicu smrti njegovoga autora.

U ostalom Đuro Vidmarović piše:

„Bilo bi korisno istražiti zbog čega se nije uspio skrasiti u Austriji, odnosno Gradišću, jer je onde imao mnogo rodbine u selu Bandolu. Jednu od svojih uspješnih pjesama posvetio je Gradišću i Nikola Benčić je to verificirao u djelu »*Književnost gradišćanskih Hrvata od 1921. do danas*«, Sekcija Društva hrvatskih književnika i Hrvatskog centra P.E.N-a za proučavanje književnosti u hrvatskom iseljentištvu, Zagreb, 2000. (2. proš. izd.), Znanstveni institut Gradišćanskih Hrvatov, 2010. Možemo pretpo-

staviti kako je bila riječ o ideološkim razlozima. Naime, u to vrijeme gradišćanski Hrvati su se već odlučili standardizirati svoj vlastiti književni jezik na temelju triju narječja kojima se služe, s prevagom čakavskih govora. Temelj je toga bio pjesnički rad velikog književnika i preporoditelja Mate Meršića Miloradića. U vrijeme kada je Milošić došao u Austriju na sceni su Augustin Blazović, Pavao Horvat, Rudolf Klaudus, Alfons Kornfeind i dr. vodeći intelektualci toga vremena. Razmišljajući o razlozima Milošićevog napuštanja Austrije nismo mogli doći do drugih razloga. On je bio duboko prožet idejom hrvatskog nacionalnog preporoda, ali i osamostaljenja hrvatskoga jezika od čeličnoga zagrljaja sa srpskim jezikom, tako da prihvaćanje još jednog hrvatskog književnog standarda, pa makar i regionalnog, očito nije dolazilo u obzir. Drugi sam razlog naveo, naravno hipotetski, ideološko neslaganje s vodećim hrvatskim muževima u Gradišću. Naime, ondje su prevladavali tzv. „črni“, odn. stranka kršćanske demokracije, narodnjaci, a Geza Milošić je bio socijalist. I sada dolazimo do situacije koja djeluje paradoksalno premda to nije, ali ju treba objasniti. Naime, iz doba Titove Jugoslavije nasljeđujemo automatsko vezivanje hrvatskoga rodoljublja s nečim desnim, odnosno s tzv. hrvatskim nacionalizmom kao reakcionarnom političkom problematikom.“ (Franjo Ostović)

STANISLAV-GEZA MILOŠIĆ (1926.-1981.), PJESNIK GRADIŠĆANSKOHRAVATSKOGA PORIJEKLA

Pjesnik gradišćansko-hrvatskoga porijekla, Stanislav-Geza Milošić rođen je 28. aprila 1926. ljeta u Sv. Klari blizu Zagreba. Otac Feri bio je Hrvat iz južnogradišćanskoga sela Bandol. Došao je u vrijeme monarhije u Slavoniju i našao posao. U svojem zvanju kod željeznice bio je vrlo uspješan tako da je vrijeda nastao pretpostavni kolodvora u Vinkovci. Sin Geza bio je vrlo nadaren. Jur u svojoj mladosti, zapravo dinstvu, počeo se je baviti pisanjem. Tako mu je prva pjesmica objavljena jur 1935. ljeta u zagrebačkom dnevniku Jutarnji list. Veze k domo-

vini svojega oca su uvijek postojale. Jur kao dite mnogo puta posjetio je starioca, starumajku, strice, te, kao i mnogobrojne sestrice i bratiće u Bandolu. Pjesma »*Gradištu u pohode*“ to najbolje dokazuje. Sjećam se, da je bio stalno povezan sa svojim rodjaci (bio je bratić moje majke) sve do njegove smrti. Nemoguće je nabrojiti sve književne časopise, publikacije i povremenike u ki je suradjivao. Izdanje »*Lirika dvojice: Jesenje lišće*« u zajedničkoj knjigi s Mladenom Petrinčićem izašlo je jur 1943. ljeta u Sarajevu. U Sovjetskom Savezu pokušava studirati na filmskoj akademiji, a od 1964. ljeta živi u Slavenskom Brodu, kade djela kao tehnički urednik i novinar u Brodskom listu. Svakako najznačajniji književni časopis za njega bili su *POSAVSKI TOKOVI* ke je on uređivao. U ovom časopisu objavljena je i njegova prva samostalna zbirka pjesam »*Svjedok Bezimene*« (1970.). Ljetodan kašnje izlazi mu u nakladi Matice Hrvatske iz Zagreba druga samostalna poetska knjiga-sonetni vijenac »*Domovina Hrvata*«, tiskan 1971. ljeta u Slavenskom Brodu, kade je početo od 1964. ljeta živio i djelao kao tehnički urednik i novinar u *BRODSKOM LISTU*. On je bio i aktivist Matice Hrvatske i pokretač mnogih kulturnih aktivitetov u Slavoniji i Posavlju. Napomenuti se mora, da ima nekoliko uglazbenih i na ploče snimljenih pjesam Milošića, ke je 1971. pod naslovom »*Raspjevana Panonija*« objavio u *SLAVENSKOM NARODNOM KALENDARU*. Kompozitori (skladatelji) ovih pjesam su poznati hrv. pjevači kot Rudolf Rajter, Julije Njikoš, Zdenko Runjić i dr.

Priredio je ove pjesme za festivale u Vinkovci, kade je i dostao nekoliko nagradov. To su jačke kot »*Zlatna jabuka*«, »*Podoknica*«, »*Imam dragu, plete kose žute*«, »*Hej birtašu*«, »*Stari gospar*«, »*Lijepa Kata*«, »*Povratak Slavoniji*«, »*Vinkovački madrigal*“ ili »*Na kirbaju*“. Što se tiče nas gradišćanskih Hrvatov moram još spomenuti da je Geza Milošić iskao kontakt k našim novinam, ali samo neki njegovi članci su primljeni u *HRVATSKE NOVINE*. Zbog svojega zadnjega literarnoga djela, naime sonetnoga vijenca »*Domovina Hrvata*«, dostao je kao sudionik „hrvatskoga proljeća“ probleme s ondašnjim komunističkim režimom. Optužen je za provokativan nacionalizam, izložen je snažnom političkom pritisku i konačno odlazi naj-

STANISLAV-GEZA
MILOŠIĆ

DOMOVINA HRVATA

SONETNI VIJENAC

Vielokolijenznom poljičkom
voč. Hrvatskog naroda, nje-
govou najvećem timu člana.
Snjige, otužnu

MIKI TRIPALU
Članu Predsjedništva 1970

NAKLADNI ZAVOD
MATICE HRVATSKE
ZAGREB
1971.

Kao mah' gradanin
ove zemlje i pjesnik
njeneog Bika, od srca
predložujem ove dje-
lo, pisano žužetkom
srca i materinja mišića

(Signature)

Slav. Brod, 26. VII. 71.

prije u Austriju, a potom pak u Zapadnu Nimšku, kade dostane zdravstvene probleme i se ne more već oporaviti. Teško bolestan vrati se 1980. ljeta kući u Slavonski Brod, kade je 26. maja 1981. umro i kade je i pokopan. Tako se more reći, da je ta zbirka pjesam odredila njegovu egzistenciju i sudbinu kao pjesnik. Prošlo ljeto preminula je njegova supruga Ana u domaćem Slavenskom Brodu.

Najnovija knjiga Stanislav Geza Milošić (izdavač Brodska riječ, glavni urednik Vladimir Rem, 2002. ljeto) je dosad najopširniji pristup Miloševićevomu pjesničtvu. O njegovoj liriki veli Vlatko Pavletić u pogovoru knjižice »*Domovina Hrvata*«, da je ovo djelo zbog rigorozne strukture raritet u hrvatskoj književnosti. Djelo je pisano u klasičnom stilu i verzušu (jedinaesterac). Svih 14 sonetov su međusobno povezani posljednjim odn. prvim redom. V. Pavletić misli, da „Tu i tamo autor hotice (namjerno) ostavlja poneki arhaizam ili tvori novi izraz, s očiglednom nakanom isticanja bogatih tradicija i razvojna puta hrvatskog jezika.“ 2005. lj. podigli su mu zajednički nadgrobni spomenik novine *BRODSKI LIST*, gdje je gosp. Milošić bio zaposlen, kao i Matica hrvatska iz Slavenskoga Broda, ka je koncem oktobra 2011., proslavila 40. obljetnicu postojanja i po svetačnoj sjednici člani predsjedništva su zajednički posjetili groblje. O podizanju spomenika pisalo se je osim u *POSAVSKOJ HRVATSKOJ* i u *GLASU SLAVONIJE* i u *JUTARNJEM LISTU*. (Panonski ljetopis)